

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXIV. - Štev. 10 (792)

T R S T - 26. junija 1972

50 lir

Ob imenovanju centristične vlade

Komunisti trdimo, da je možna druga pot

Nikoli nismo dvomili, da bo socialdemokratska stranka podprla nastajajočo centristično vlado. Pa ne samo zaradi zgodovinskih izkušenj (se sploh kdo spominja, da bi PSDI bila kdaj v opoziciji?), temveč predvsem zato, ker je vsa njena politika, od razkola leta 1969 šla po poti pustolovščin in kriz, kakršnih so si želeli gospodarji onstran oceana in tukajšnji meščanski krogi.

Premik na desno, ki ga je DC teorizirala s tezama o «dveh ekstremizmih» v notranji politiki, predvsem pa z iskanjem «centralne» vloge v okviru parlamenta, je danes na dlani. Nit, ki se pričinja daleč nazaj, pri bombah v decembru leta 1969, ko je Rumor pred okrvavljenimi trupli žrtev v kmečki banki rohnol, da potrebuje Italija «železno vlado», še prej pri razkolu v PSU, nadalje v nizu provokacij med sindikalnimi spopadi, se razvija dalje, skozi parlament, kjer so nekatere stranke (DC, PRI, PSDI) odvrgele reformistično krinko in pod pritiskom velike buržuazije bojkotirale lasten program reform,

na katerega so še pred kratkim prisegale.

Centrizem Andreottijevega kova ne bo težko spoznati v dejanjih, saj nam je dal že v prejšnjih mesecih dovolj primerov, ob katerih se moramo zamisliti.

Stalno rušenje demokratičnega in ustavnega reda. Andreottijeva vlada upravlja Italijo že šest mese-

STOJAN SPETIČ

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pred volitvami v Kmečko bolniško blagajno

Naši kmetje bodo volili listo št. 2

Demokracija in sile za socialni napredek so na Tršaškem in predvsem na našem podeželju tako močne prav radi tega, ker imajo močno in široko bazo med našimi kmeti. Iz razlogov, ki so povezani z zgodovino našega ljudstva in zgodovino delavskega gibanja, pa tudi zaradi pravilne kmečke in agrarne politike Komunistične partije Italije, so naši kmetje zavestno protifasistično angažirani in dovezetni za ideale demokracije in socializma in se za te ideale tudi borijo.

Ko danes reakcionarne sile skušajo na vse načine potisniti poli-

tično os na desno in računajo pri tem na podporo kmetov naše pokrajine, se zelo motijo. Naši kmetje bodo še enkrat dali konkreten doprinos v boju delavcev, študentov in intelektualcev, v boju za demokracijo, ki je obenem boj za obstoj kmeta kot takega ter za obstoj naše narodne manjšine v Italiji.

Pred nami so volitve v kmečko bolniško blagajno, ki se bodo vršile po istem zakonu «truffa», po katerem so se že vršile do danes po vsej Italiji, razen v tržaški pokrajini, kjer volitev še ni bilo.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Vstopite v KPI

Po velikem uspehu na volitvah dne 7. maja, ki ga potrjuje 9 milijonov glasov, KPI odpira kampanjo za nadaljno razširitev svojih vrst. Ta pobuda ima zelo jasn politični namen: še bolj povečati organizirano silo najpomembnejše stranke delavskega gibanja v Italiji, priključiti k neposredni in aktivni soudeležbi tiste, ki so se izrekli za program partije in ki so zanj tudi glasovali. Ta kampanja, ki se je začela 1. junija in se bo zaključila 30. oktobra, se vodi v imenu ustanovitelja KPI Gramscija.

KPI ni stranka maloštevilnih politikov temveč je množična politična organizacija, ki vodi množične boje, zasleduje cilje delavskih množic.

Slovinci so se na zadnjih volitvah odlično izkazali. Partiji so še bolj množično kot v preteklosti izkazali svoje zaupanje. Glasovi to ugotovitev nesporno potrjujejo. Zato pa obstajajo ugodni pogoji za nadaljnjo razširitev njene organizacije tako v mestih kot v vaseh.

Zato vabimo tovariše in prijatelje, ki so glasovali za komuniste, naj postanejo aktivni člani KPI, naj organizirano sodelujejo v akcijah, ki jih ta vodi in torej tudi v prizadevanjih za uresničitev volilnega programa KPI, ki govori o specifičnih vprašanjih slovenske manjšine, vabimo jih, naj vstopijo v partijo.

POJASNILO

Zaradi protestne stavke časnikarjev je današnja številka izšla 23. junija in ne 26. junija, kot je bilo prvotno določeno.

Uredništvo

Ob imenovanju centristične vlade

(Nadaljevanje s 1. strani)

cev proti ustavi in proti parlamentu: nikoli ni prejela zaupnice v zbornicah, obstaja samo zato, ker je tako hotela DC, oziroma z mandatom predsednika republike. In vendar ni Italija predsedniška republika!

Andreottijeva in Rumorjeva vlada veliko govori o «javnem redu», o nujnosti, da se nasilje iztrebi iz družbenega življenja. Pri tem pa se ravna po teorijah starega Scelbe, ki je v trenutkih presnavljanja italijanskoga gospodarstva «urejal» sindikalne in družbene spopade s policijo in streljanjem.

Bližamo se novi sindikalni jeseni, ko bodo na dnevnem redu delovne pogodbe velikih kategorij delavstva. Sindikalno gibanje bo postavilo, kljub trenutni krizi na vrhovih, zahtevo po korenitih družbenih reformah. Kako bo vlada odgovorila?

Sploh nastaja Andreottijeva centristična vlada v senci hudih dogodkov in provokacij, za katere se lahko samo sprašujemo: komu koristijo?. Odgovor pa se nam zdi strašen. Umor založnika Feltrinellija, komisarja Calabresija, atentat pri Sovodnjah. Priča smo dejavnosti kalnih sil, ki bi v povezavi s tujimi tajnimi službami rade zavrele kolo napredka v Italiji. Kajti eno samo je jasno, v tem kalnem položaju brez perspektiv: da je centrizem, kot izraz političnih izbir DC, Confindustrie in tujih monopolov, prešibka vladna koalicija, da bi lahko vzdržala delavski pritisk.

KD se zaveda, da je pol leta morala vladati brez prave večine in brez parlamentarne zaupnice, da nes pa upa, da bo skrpucala vlado, ki bo v najboljšem primeru slonela na 16 glasovih večine. Poslanci DC so ločeni, levica ne mara v tako vlado, republikanci imajo pomisleke, edino liberalci rinejo vanjo, ker so bili deset let ob strani.

V takih pogojih v Italiji vlada ni mogoča, če ni samo fikcija do kongresov strank, poletni oklepaj, pač.

DC ve tudi, da bo jeseni imela proti vladi trdno zvezo: na bazi sindikate in milione delavcev, v parlamentu pa KPI in PSI, ki skupaj združujeta 40 odstotkov prebivalstva. Kako je mogoče vladati s tako opozicijo?

Komunisti trdimo, da je možna druga pot, ki jo narekuje logika

in potrebe italijanske družbe: demokracijski preokret, ki naj združi v skupnem programu sile katoliške leve, socialiste in komuniste. Iz takih naporov lahko nastane, tudi v tem parlamentu, vladna večina, ki bi bila zagotovo antifašistična, blizu delavskim zahtevam in odprta prispevku vseh demokratičnih sil v družbi.

V tem smislu ocenjujemo pozitivno napore, ki kljub hudim protislovjem, označujejo dejavnost katoliške leve, kakor tudi sklep socialističnih tovarišev, da bodo v opoziciji. Vendar menimo, da bi ti naponi bili jalovi, če bi njihovi cilji bila samo obnoveitev levosredinske koalicije, ki je že dokazala, da nima perspektiv. Nazaj ne smemo, saj nas je preteklost že naučila nekaj. V Italiji so sile, ki presnavljajo družbo v demokratični smeri, zelo močne. Premik na desno, ki zadeva zgolj vrhove DC, ne pa italijanskega ljudstva, ni zgodovinsko nujen, še manj pa neizogiben. Od tod velike naloge komunistov, komunistične mladine še posebej, da po okrepitvi KPI na volitvah 7. in 8. maja dajo svoj odločilni prispevek za ustvaritev ugodnih pogojev političnega napredka.

Še nekaj besed o vprašanju, ki nas še posebej skrbi. Centrizem je bil za Slovence v Italiji najnevarnejša politična oblika v vsej povojni dobi. Tega ni treba dokazovati posebej, tudi zato ne, ker se ustvarja koalicija, ki v imenu «javnega reda» in državne avtoritete nujno obuja nacionalistične sile in centralistične težnje.

Slovinci se moramo zavedati, da je zelo majhna verjetnost, da bi centristična koalicija pokazala večjo politično voljo za reševanje naših odprtih vprašanj, kot pa levosredinska. Edini stranki, ki sta se zavzeli za zakonsko utemeljitev naših narodnih pravic sta dandanes v opoziciji: KPI in PSI, medtem ko so ostale za naša vprašanja gluhe. Zato se tembolj potrjuje ugotovitev, da je naša usoda odvisna predvsem od enotnega nastopa, skupaj s silami napredka in delavskim razredom, ki vodi k demokratizaciji družbe, širjenju in poglobljanju svoboščin na delu in v državnih strukturah in, v tem okviru, k rešitvi odprtega vprašanja enakopravnosti Slovencev v Italiji.

Predstavniki Slovencev iz naše dežele na obisku v Ljubljani

Na povabilo SZDL Slovenije je skupina predstavnikov Slovencev iz naše dežele uradno obiskala Ljubljano. Skupino so sestavljali: poslanec Albin Škerk, predsednik SKGZ Boris Race, deželna svetovalec Dušan Lovriha in dr. Drago Štoka, tržaški pokrajinski odbornik Lucijan Volk, goriški pokrajinski svetovalec dr. Peter Sanzin, predsednik kulturnega društva «Ivan Trinko» v Čedadu Izidor Predan, župnik v Štoblanku Mario Lavrenčič in župnik v Gornjem Terbiju Emil Cenčič.

Na srečanju, ki je bilo na sedežu mestne konference SZDL, so ugledni predstavniki ljubljanskega mesta, med katerimi so bili predsednik mestne konference SZDL Beno Župančič in predsednik občinske skupščine Miha Košak in drugi, predstavnike zamejskih Slovencev seznanili s številnimi vprašanji, ki so v zvezi z razvojem slovenskega glavnega mesta. Seznanili so jih tudi s tem, da živi v Ljubljani in okolici okrog 220.000 ljudi, da je postala Ljubljana glavni industrijski center Slovenije, da je v industriji zaposlenih okrog 40.000 ljudi in v trgovinskih podjetjih pa 16.000 ljudi, da ljubljanske šole in univerzo obiskuje 65.000 študentov itd. Pogovor je tekel tudi o raznih komunalnih vprašanjih.

Ob priliki tega obiska je bila v klubu poslancev javna tribuna o življenju in bojih Slovencev v naši deželi. V pogovoru so sodelovali vsi člani delegacije. Povsem naravno je, da so prišla do izraza različna mnenja, je pa res, da so bili vsi govorniki soglasni v tem, da je potreben boj za zagotovitev obstoja in vsestranskega razvoja slovenske manjšine v Italiji in da mora matična Slovenija podpirati manjšino, ki živi v zamejstvu.

Poslanec Škerk je objasn timer stališče KPI do slovenske manjšine, dokument vodstva KPI iz leta 1961, zakonski osnutek, ki so ga komunisti predložili v rimskem parlamentu in pa obveze, ki jih je sprejel nedavni 13. kongres partije.

Dušan Lovriha je govoril predvsem o pristojnostih občinskih uprav. Med drugim je poudaril, da občinske uprave nimajo široke avtonomije, da pa vseeno le-te lahko marsikaj store v prid slovenske narodnostne skupnosti.

Prostor nam, žal, ne dopušča, da bi objavili širši zapis o ljubljanskem srečanju. Vsekakor je bilo to srečanje pozitivno in je pokazalo, da se SR Slovenija zanima za stvarnost v zamejstvu.

Stiki med obalnim komitejem ZKS in tržaško federacijo KPI

V sredo so bili na obisku v Trstu predstavniki komiteja ZKS za obalno področje. Z voditelji tržaških komunistov so se pogovarjali o raznih aktualnih političnih vprašanjih. Tržaški predstavniki so goste seznanili z nedavnimi volilnimi izidi in s pomenom, ki ga imajo ti izidi. Seznanili so jih tudi z akcijo KPI za globalno rešitev vprašanja narodnostnih pravic slovenske manjšine.

Naši kmetje bodo volili svoje kmečke predstavnike

Priprave za prve volitve v pokrajinsko kmečko bolniško blagajno so v polnem teku. Kmečke zveza je imela po vseh vaseh in v predmestju sestanke s kmetovalci, na katerih je članom in nečlanom kmečke bolniške blagajne obrazložila pomen izvolitve prvega odbora, ki ga bodo vodili kmetje sami in ki mora biti v rokah kmetovalcev in ne raznih »strokovnjakov«, kot bi to hotela bonomianska »Coldiretti«. Na sestankih, ki so bili javni in so se jih udeležili člani in nečlani Kmečke zveze, je vsakdo lahko svobodo povedal svojo misel.

Tako so prizadeti kmetovalci sestavili kandidatno listo Kmečke zveze, na kateri so: Alfonz Guštin, kmet (Col), Alojz Debelis, kmet (Sv. Magdalena), Dušan Kodrič, kmet (Kolonkovec), Marij Bernetič, kmet (Gročana), Pietro Crevatin, kmet (Milje), Evgen Kalc, kmet (Padriče), Josip Perčič, kmet (Salež), Leopold Radetič, kmet (Medja vas), Josip Sancin, kmet (Dolina), Drago Starc, kmet (Prosek) in Remigij Tul, kmet (Korošci). Kot torej vidimo so na listi Kmečke zveze zastopani sami kmetje in vsega tržaškega področja, ne glede na politično opredeljenost.

Kandidatno listo je potrdil glavni odbor Kmečke zveze na svoji zadnji seji, ki je hkrati tudi obširno obravnavala dosedanje opravljeno delo med kmetovalci in delo, ki ga bo treba še opraviti do dneva volitev, da bodo končno tudi tržaški kmetovalci po tolikih letih dobili v neposredno upravljanje svojo bolniško blagajno.

V drugačnem duhu pa potekajo priprave za volitve v kmečko bolniško blagajno pri bonomianski Coldiretti. Ti gospodje, ki so vsa dosedanja leta namenoma zanemarjali koristi naših kmetovalcev, delajo svojo volilno kampanjo s pismi in pozivi, ki jih pošiljajo kmetovalcem, v katerih obrekujejo Kmečko zvezo in vabijo člane bolniške blagajne naj glasujejo za neko njihovo listo, ki so jo sestavili med štirimi zidovi na svojem sedežu v Trstu, brez neposrednega javnega posvetovanja s kmetovalci. Na tej listi so tudi nekateri pošteni kmetje, med njimi pa tudi ljudje različnih drugih poklicev. Značilno je, da tej bonomianski listi načeljuje devinsko-nabrežinski župan, ki je pred nedavnim s skupino članov Slovenske skupnosti vstopil v bonomiansko Coldiretti, da bi jo s tem

»približali« našim kmečkim ljudem, da bi se jim »prikupili«, potem ko so vse do sedaj dejansko vodili sovražno politiko do našim kmetovalcev.

Demokracija je za bonomiansko Coldiretti španska vas, saj se niso niti toliko potrudili, da bi vprašali za nasvet prizadete kmetovalce, koga želijo kandidirati za člana odbora kmečke bolniške blagajne in koga ne. Vse so opravili v »družini«, rekli bi lahko z

ukazom od zgoraj, kot so to vajeni delati v tej organizaciji, samo da bi še naprej pustili ob strani našega človeka, našega kmetovalca in mu še naprej od zgoraj delili »pravico«.

Vsega tega se naši kmetovalci dobro zavedajo in zato bodo na volitvah v pokrajinsko bolniško blagajno, ki bodo 29. junija, zvolili svoje kmečke predstavnike, kandidate na listi Kmečke zveze.

Pred volitvami

(Nadaljevanje s 1. strani)

V prejšnji parlamentarni dobi so bili predloženi zakoni za spremembo sedanjega volilnega zakona. Predložile so jih vse demokratične stranke. Toda tokrat bodo kmetje še volili po predpisih nedemokratskega volilnega zakona. Ob priliki sedanjih volitev za upravni svet tržaške bolniške blagajne moramo še enkrat podčrtati globoko in nezno nepravilnost, katere so kmetje deležni glede socialnega skrbstva. Te nepravilnosti so se še poglobile po zmagah italijanskih delavcev na področju pokojnin. Diskriminacije, ki se vršijo na račun kmetov so res nerazumljive. Naše zahteve so vedno bile, danes pa so še bolj kot kadarkoli prej, da se odpravijo te diskriminacije in da dobijo kmetje, moški in ženske, ki se ukvarjajo s poljedelstvom, jamstvo zastarostno pokojnino, za primer bolezni in nezgode, za družinske doklade, za podporo v primeru brezposelnosti; za ravnanje torej, ki odgovarja onema, ki si ga je priboril delavski razred.

Mi komunisti smo za avtonomijo in enotnost kmečkega gibanja prav tako kot smo za enotnost in avtonomijo sindikalnega gibanja delavcev.

Te avtonomije pa ni v organizaciji, ki jo vodi Bonomi, ki je le privesek in orodje nekdanje celotne Krščanske demokracije, danes pa predstavlja najbolj nazadnjaške sile te stranke. Zmaga »Coldiretti« na bližnjih volitvah bi pomenila zmago skrajno desničarskih sil Krščanske demokracije in v tukajšnjem merilu znatno podporo tržaškim demo-

kristjanom kot so Bartoli, Sardos Albertini in Bologna, ljudje, ki so najhujši nacionalisti in odkriti sovražniki kmetov in Slovencev na splošno. Dvignili bi spet glavo oni, ki so nas nazivali »ščavi« in ki so vodili najpodlejšo raznarodovalno politiko do slovenskega življa.

Nerazumljivo nam je kako nizko so padli nekateri politiki, ki se predstavljajo kot »prvorborci za slovenske pravice« in da so se slovenski nacionalisti drznili podpreti to skrajno desničarsko in sovinstično »barako« in obenem napadati Kmečko Zvezo, ki je edina enotna, napredna in slovenska ter narodno obrambna organizacija. Tudi napredne sile in napredni posamezniki v »Slovenski skupnosti« obsojajo sodelovanje s »Coldiretti«. Jasen primer je odločno stališče »Slovenske levice«, ki obsoja tako sodelovanje. Prav tako odločno obsojajo takšno politiko nekateri sindikalisti in vidni pristaši »Slovenske skupnosti«, ki so člani in voditelji Kmečke zveze.

Proces enotnosti med kmeti se stalno razvija in ta razvoj opazamo pri združenih organizacijah in pri združenjih, kjer kmetje enotno nastopajo in sodelujejo v obrambo lastnih interesov in ki so sredstva v boju za obstoj kmetov. Mi smo odločno za enotnost kmetov na vseh področjih, kjer skupno kmetje branijo lastne interese, interese delovnih ljudi. Ta proces pa opazamo tudi v sindikalnem kmečkem gibanju, oni pa, ki skušajo ta proces enotnosti zavreti ali zatreti si bodo polomili kosti in jih bo naše ljudstvo obsodilo.

Vprašanja javnih prevozov je treba nujno rešiti!

Položaj na področju javnih prevozov v tržaški pokrajini se, lahko rečemo, čedalje slabša. Povsem upravičen je sindikalni boj nameščencev podjetja SAP, povsem upravičene so čedalje odločnejše zahteve po municipalizaciji avtobusnih prog, ki jih ima v zakup omenjeno podjetje.

Že pred več meseci so nameščenci podjetja SAP začeli stavkovno gibanje, ki se postopoma stopnjuje. To gibanje javnost razume in podpira, vendar pa so zaradi stavk prebivalci številnih predmestnih in okoliških krajev močno prizadeti. Zlasti so prizadeti delavci, ki se dnevno vozijo na svoja službena mesta v Trst in pa dijaki, ki obiskujejo srednje in visoke šole bodisi v Trstu, bodisi nižjo srednjo šolo na Opčinah.

Nerazumljivo in obsodbe vredno je zadržanje pristojnih oblasti, ki nimajo potrebnega posluha, da bi storile ustrezne in nujne korake za sanacijo nevzdržnega stanja. Avtobusno podjetje bi morale prisiliti, da spoštuje norme. Morale bi sprejeti ukrepe, ki so potrebni za vzpostavitev normalnosti. Če podjetje tega ne sprejme, bi mu morale odvzeti koncesijo in avtobusne proge municipalizirati, kar čedalje odločnejše zahteva tudi javnost.

Prebivalci okoliških in predmestnih krajev so v zadnjem času na razne načine izrazili solidarnost s stavkajočimi, istočasno pa so tudi protestirali pri raznih oblasteh ter zahtevali vzpostavitev rednega poslovanja prometne službe. V zadnjem času je več delega-

cij odšlo na tržaško županstvo. Naši predstavniki v tržaškem občinskem in pokrajinskem svetu in tudi v dežel-nem svetu so odločno podrli zahteve prizadetega prebivalstva in zahteve stavkajočih delavcev.

Pretekli teden so šle delegacije iz raznih predmestnih krajev, od Magdalene in Kolonkovca, od Lonjerja in Podlonjerja in drugih krajev, v povor-ki po mestnih ulicah. Transparenti, ki so jih nosili v sprevodu, so jasno izpri-čevali pravične zahteve: rešitev vprašanja.

Prebivalci Trebč so poslali tržaške-mu županu peticijo, katero je podpisalo 288 vaščanov. V peticiji je poudarjena zahteva, naj pristojne oblasti sprejmejo ukrepe, ki so potrebni za rešitev vprašanja prevoza dijakov v šole in delavcev na delovna mesta. Peticija tudi graja lastnika avtobusnega podjetja, ker s »svojim obnašanjem napram uslužbencem povzroča nenehne stavke in borbe delavcev, kar spravlja prepogosto — ali vedno — abonentne in druge potnike v neprijetno stanje, ker brez prevoznega sredstva ne morejo redno obiskovati šolo odno-sno se voziti na delo v mesto». Na koncu peticija, ki so je podpisali vaščani iz Trebč, zahteva, naj tržaška občina sprejme takojšnje ukrepe za municip-alizacijo avtobusne proge.

Tudi župnik iz Trebč g. Rozman se je pridružil tej akciji. V pismu, ki ga je že 30. aprile t.l. poslal tržaški ob-činski upravi, je med drugim zapisal: »Čutim nujnost rešitve tega problema,

ker tolikokrat vidim na Opčinah dija-ke po končanem pouku kar cele ure postaviti na križišču z Bazoviško cesto. Naveličajo se čakanja, se začnejo lovi-ti po cesti in se izpostavljajo nevar-nosti avtomobilske nesreče. V prete-klem šolskem letu se je že zgodil tak slučaj...».

Stavkovno gibanje na področju jav-nih prevozov se širi. Solidarnost z nameščenci podjetja SAP zajema širši okvir. Pretekli torek popoldne je ta solidarnost prišla konkretno do izraza tudi s splošno stavko celotne prevozne službe, tudi podjetja ACEGAT v Trstu. Uslužbeni prevoznih podjetij so šli v sprevodu po mestnih ulicah in delegacija le-teh se je v spremstvu sindikalnih predstavnikov podala tudi na županstvo, kjer je zahtevala razgo-vor z županom. Župan »ni imel časa», da bi jo sprejel. Sprejel jo je podžu-pan, ki seveda ni sprejel konkretnih obveznosti.

Obsodbe vredno je dejstvo, da se deželna oblast doslej ni pozanimala za rešitev perečega vprašanja, ki tare to-liko ljudi. In vendar dežela, predvsem po volji demokristjanov, podpira pri-vatna prevozna podjetja, čemur komu-nisti odločno nasprotujejo.

Akcije za rešitev prevozne službe se morajo nužno nadaljevati ob splošni podpori najširših množic.

Slovo od Pavle Kramar

Bridko je odjeknila vest, da se je pri cestni nezgodi smrtno ponesreči-la mlada Pavla Kramar z Opčin. Izra-zi sočustvovanja s prizadeto družino ter udeležba na pogrebu sta potrdili, kako je bila pokojna Pavla priljubljena.

Ob odprtem grobu se je v imenu Opecev poslovil od pokojne, tov. Torči-šič, tajnik Slovenskega prosvetnega društva Tabor. Med drugim je rekel:

«Žalost in senca nenadomestljive izgube legata na vas vse, ko Te, draga Pavla, polagamo v prezgodnji grob. Bi-li si dobra sovaščanka, aktivna v na-ših prosvetnih organizacijah, nate smo vedno in povsod lahko računali. Lju-bezen do gledališkega ustvarjanja Te so gnala od domačih odrskih desk do dramske akademije in drugih odrov, ki Ti niso bili vedno povsem naklonje-ni, a Tvoja ljubezen je bila vedno večja od ovir, na katere si naletela. V najboljših letih Tvojega mladega ži-vljenja, ko si po dolgotrajnih težavah prišla do službe ki Ti je nudila vsakda-nji kruh, v letih, ko bi nam vsem lahko bila v pomoč tudi z izkušnjami, ki si jih pridobila, Te je usodna nesreča iztrgala iz naših vrst».

Težko prizadeti družini Kramar tu-di Delo izraža občuteno sožalje.

Splošna stavka nameščencev prevoznih podjetij, ki je bila v Trstu pretekli teden, je popolnoma uspela. Promet je bil popolnoma paraliziran. To je bil konkreten dokaz solidarnosti z nameščenci podjetja SAP obenem pa resen opomin odgovornim oblastem.

Georgi Dimitrov - neuklonljivi borec proti fašističnemu nasilju

Ob devetdesetletnici njegovega rojstva

18. junija je poteklo devetdeset let, odkar se je rodil Georgi Dimitrov, človek, ki ne sodi le med najpomembnejše in najdaljnovidnejše osebnosti revolucionarnega delavskega gibanja v Bolgariji, marveč bo njegovo ime za zmerom ostalo povezano z bojem naprednega človestva proti fašizmu, za mir in socializem.

Georgij Dimitrov se je rodil v družini siromašnega obrtnika, begunca iz Makedonije. To je bila družina, ki je dala vrsto borcev za osvoboditev delavskega razreda. Mladi Georgi se je zaposlil kot vajenec v neki sofijski tiskarni, postal črkostavec in tu se pričel njegova življenjska pot revolucionarja. Sodeloval je v mezdni gibanjih tiskarskih delavcev, ki jih je konec devetdesetih let preteklega stoletja vodila Bolgarska delavska socialno demokratična stranka. Član te stranke je postal spomladi leta 1902. V njenih notranjih frakcijskih bojih, ki so se razplamteli med revolucionarnim krilom »tesnih« in oportunističnim krilom »širokih«, se je Georgi Dimitrov takoj postavil na stran prvih in se med njimi vse močneje uveljavljal. Leta 1904 je prišel v vodstvo Splošne delavske strokovne zveze. Že prvi koraki, ki jih je napravil v vrstah delavskega gibanja, so mu odkrivali resnico, da brez revolucionarne teorije ni učinkovite revolucionarne prakse. V krožku mladih delavcev je pričel poučevati marksistična dela.

Leta 1913 je prišel kot poslanec v bolgarsko Narodno sobranje, kjer so ga kot političnega delavca in revolucionarja čakale težke preizkušnje, zlasti v zvezi s prizadevanji, da bi ostalo Bolgarija v prvi svetovni vojni nevtralna, za kar so se predvsem zavzemali »tesni« socialisti.

Prišlo je leto 1917 in z njim velika prelomnica v zgodovini človeštva — oktohrska socialistična revolucija v Rusiji. Kakor povsod, tako je tudi v Bolgariji vojna pahnila široke množice v najhujšo bedo.

Ljudstvo je terjalo obračun z monarhijo in z reakcionarno buržoazijo, ki sta pritrali deželo v imperialistično vojno, poraz in sramoto. V maju 1919 se je stranka »tesnih« preimenovala v Bolgarsko komunistično partijo in se priključila komunistični internacionali. Georgi Dimitrov je postal član prvega Centralnega komiteja KPB.

Revolucionarno prausmerjevanje bolgarskih množic je prišlo do izraza tudi v rezultatu volitev, ki so bile spomladi 1920. Komunisti so prišli v parlament, v Narodno sobranje, s petdesetimi poslanci. V imenu večinske stranke, Bolgarske kmetijske ljudske zveze, je vlado sestavil Aleksander Stambolijski. Buržoazna reakcija se je dolgo pripravljala na protiudar, organizirala fašistične udarne oddelke, kovala zarote, izkoriščala nasprotja med vlado in kmetijsko zvezo in komunisti ter naposled spomladi 1923 res izvedla vojaški udar, ki je uspel predvsem zaradi neenotnosti v taboru demokracije in zaradi usodnih sektaških napak, ki so jih tedaj zagrešili bolgarski komunisti. Vstaja, ki so jo septembra 1923 sami organizirali proti reakcionarnemu režimu, je bila zadušena.

Za Georgija Dimitrova so se s tem začela leta emigracije, kjer je še nadalje opravljal odgovorne funkcije v vodstvu KPB, kasneje pa tudi v Balkanski komunistični federaciji in v zahodnoevropskem biroju izvršnega komiteja Kominterne. Hude preizkušnje, ki jih je v letih po prvi svetovni vojni preživel skupaj z vsem bolgarskim delavskim gibanjem so v Georgiju Dimitrovu utrdele prepričanje, da se je treba odločno boriti proti sektaštvu in dogmatizmu, predvsem pa prepričanje, da je v boju proti fašizmu v vseh njegovih pojavnih oblikah lahko učinkovita samo široka fronta demokratičnih sil, antifašistična fronta, katere hrbtenico mora tvoriti borbena enotnost delavskega razreda, skovana v skupnih mezdni in poli-

tičnih bojih proti izkoriščanju in zatiranju.

Požig nemškega Reichstaga, ki so ga hitlerjevci uprizorili kmalu po svojem prihodu na oblast, konec februarja 1933, da bi s to provokacijo dobili pretvezo za dokončen obračun z vsemi demokratičnimi silami Nemčije, je Georgija Dimitrova zatekel na poti iz Münchna v Berlin, na ilegalnem partijskem poslu. Nekaj dni pazneje je bil aretiran in proti koncu leta 1933 skupaj z nekaterimi soobtoženimi postavljen pred posebno državno sodišče v Leipzigu. Njegov nastop na procesu, ki je prišel v zgodovino kot »leipziški proces«, je obrnil nase pozornost vsega sveta. S svojim pogumom in s prodornostjo svoje misli se je izpremenil iz obtoženca v tožnika. Obtoževal je fašizem kot najreakcionarnejšo obliko buržoazne razredne diktature in posebej razkrinkoval nemški nacional-socializem, njegovo nasilje in podle provokacije, kakršnih ena je bil požig Reichstaga. Branil je svoje komunistično prepričanje in nasploh revolucionarno delavsko gibanje. Kolovodje nemškega fašizma, ki so — kakor Göring in Goebbels — na procesu nastopili kot priče, so se pred vsem svetom osmešili kot klavrne kreature reakcije, nemočni pred argumenti, s katerimi je nastopal Georgi Dimitrov.

Pod vtisom, ki ga je njegov nastop napravil na svetovno javno mnenje, in pod pritiskom tega mnenja je črnila popustiti celo fašistična justica. Zmagovalec na »leipziškem procesu« je bil Georgi Dimitrov. Njegovo ime je postalo in za dolga leta ostalo simbol antifašističnega boja. Prav na obletnico požiga Reichstaga je zapustil nemško ozemlje in odšel v Sovjetsko zvezo.

Kmalu nato je bil izvoljen v Politični sekretariat Kominterne. Vse svoje sile in pa bogate izkušnje je posvetil pripravljanju VII. kongresa te mednarodne komunistične organizacije, kongresa, ki je v marsikaterem pogledu pomenil prelomnico v njeni strategiji in taktiki.

VII. kongres Kominterne se je pričel 25. julija 1935. Georgi Dimitrov je bil na njem glavni govornik, ki je nastopil z referatom »Ofenziva fašizma in naloge Komunistične internacionale v boju za enotnost delavskega razreda proti fašizmu«. V referatu je dal dovolj izčrpano analizo socialne vsebine in glavnih socialnih nosilcev fašizma, njegovih reakcionarnih težanj in dejanj. Obširno je povzel izkušnje dotedanjega boja proti fašizmu, pri čemer je poudarjal posebnosti tega boja v posameznih reželah. Govoreč o potrebi široke antifašistične ljudske fronte, je odločno odklanjal sleherni shemizem in dogmatizem. Z vsa jedkostjo je smešil sektaško omejenost in prazno, neživljensko deklarativnost, ki sta marsikje, med drugim tudi v Nemčiji, usodno hromili boj demokratičnih ljudskih sil proti fašizmu, obsojali celo sorazmerno močne komunistične stranke na politično izoliranost, kar zadeva sodelovanje med raznimi antifašističnimi in kratkoma ne-fašističnimi strankami, društvi, skupinami itd. Po njegovem mnenju je vse to močno prispevalo k uspehom fašizma, ki

Vietnamsko ljudstvo bo nadaljevalo svoj osvobodilni boj do končne zmage

Intervju zunanje ministrice začasne revolucionarne vlade Južnega Vietnama

«Rinascita» je pred kratkim objavila intervju z zunanjo ministrico začasne revolucionarne vlade Južnega Vietnama Ngujen Thi Binh o poti k miru v Vietnamu. Iz tega intervjuja povzemamo naslednje:

Vprašanje: - Kot trdi predsednik Nixon, je Kissinger šel v Peking, Moskvo in Pariz zato, da bi poiskal miroljubno rešitev v Južnem Vietnamu. Ali ste pripravljeni, da bi se srečali s Kissingerjem in z drugimi ameriški politiki in proučili v okviru osnutka miru s strani začasne revolucionarne vlade naslednja konkretna vprašanja:

- a) varen umik 60.000 ameriških vojakov, ki so še ostali v Južnem Vietnamu;
- b) izpustitev ameriških vojnih ujetnikov v Južnem Vietnamu, kakor tudi ameriških letalcev, ki so jih ujeli in zaprl v Demokratični republiki Vietnam;

c) skrb predsednika Nixona zaradi «vsiljenja komunistične vlade Saigonu»;

d) zagotovitev, da v Južnem Vietnamu ne bo prišlo do «dolge noči terorjev» in do «prelivanja krvi» (kot je rekel Nixon v svojem govoru 27. aprila) potem, ko se bodo ameriške čete popolnoma umaknile iz Južnega Vietnama?

Odgovor: - Da bi preslepil ameriško in svetovno javno mnenje, Nixon še naprej laže in kleveta ter s tem poskuša opravičiti svoje najhujše vojne zločine. Večkrat smo že izjavili in ponavljamo, da smo — zaradi naše dobre volje in iskrene želje, da bi dosegli miroljubno rešitev južnovietnamskega vprašanja — pripravljeno začeti zaupne pogovore z ameriški političnimi strokovnjaki, da bi le-ti boljše razumeli naše mirovne predloge in se pogovorili o vseh vprašanjih, ki zadevajo takšno rešitev.

Mislím, da je ameriška vlada dobro poučena o našem mirovnem načrtu. Kljub temu bom razložila, kakšno je naše stališče glede točk, ki jih omenjate.

Glede popolnoma varnega umika ameriških čet iz Južnega Vietnama: Dne 17. septembra 1970 smo v našem predlogu za mir, obsegajočem osem točk, in 1. julija 1971 v našem predlogu s sedmimi točkami razločno izjavili, da se bosta potem, ko bodo ZDA določile pameten in konkreten datum za popolni umik vseh ameriških čet iz Južnega Vietnama, stranki domenili glede ukrepov, ki so potrebni za zagotovitev varnosti ameriških čet za ves čas operacije umika.

Če se torej seznam ubitih in ujetih ameriških vojakov daljša, je temu krivo le to, ker Nixon noče določiti datuma za popolni umik ameriških čet, noče nehati podpirati militaristične skupine v Saigonu in se še naprej bori proti našemu ljudstvu. Ujeti vojaki so «ujetniki» politike «vietnamizacije». Če bi ZDA resno odgovorile na naš mirovni predlog bi se velik del ameriških vojakov že vrnil k svojim družinam.

Glede političnega režima v Južnem Vietnamu: Nikoli nismo nameravali vsiliti Južnemu Vietnamu političnega režima, ki ga ljudstvo ne bi prostovoljno sprejelo, še manj pa «komunističnega režima», kakor vztrajno trdi Nixonova administracija. ZDA hočejo za vsako ceno vsiliti južnovietnamskemu ljudstvu proameriški, militaristični, diktatorski in fašistični režim Van Thieuja.

Nixonov predlog za nove «predsedniške volitve» v Južnem Vietnamu, s tem, da bi Thieujev diktatorski aparat ostal na svojem položaju, ne pomeni nič drugega kot ponovitev volilne burke iz leta 1971.

Osvobodilna fronta in začasna revolucionarna vlada Južnega Vietnama sta bili vedno pripravljene podpirati resnično reprezentativno saigonsko vlado, katere naloga bi bila organizirati splošne svobodne volitve, da bi Južni Vietnam lahko svobodno zbral svoje predstavnike in svoj politični režim.

Glede tako imenovanega «prelivanja krvi», ki naj bi nastalo, če bi Američani zapustili Južni Vietnam: - To je ena najpodlejših Nixonovih laži, ki jih razširja v opravičilo prelivanja krvi, ki ga prav on izvaja nad našim ljudstvom, katastrofalnim bombardiranjem, z ropanji, ki jih izvajajo ameriške in saigonske čete, z ekipami plačanih morilcev z imenom «komiteji Phenix», ki jih pošilja ameriška obveščevalna služba CIA. Ameriške bombe pobijejo vsak dan na stotine žena, otrok in starčkov v Severnem Vietnamu. Kako more človek, ki si je z vietnamsko krvjo omadeževal svoje roke, trditi, da ga skrbi usoda vietnamskega ljudstva? Sele ko bo korčana agresija bodo ZDA lahko nehale pokole, katerih žrtev je vietnamsko ljudstvo!

Kar zadeva osvobodilno fronto in začasno revolucionarno vlado Južnega Vietnama, sta zvesti svoji politiki nacionalne enotnosti. To je rečeno tudi v mirovnem predlogu, ki pravi, da je treba «začeti konkretne ukrepe ter dati potrebna zagotovila, ki naj preprečijo nasilje, maščevanje in diskriminacijo nad osebami, ki so sodelovale s to ali ono stranjo; zagotoviti južnovietnamskemu ljudstvu demokratske svoboščine; dati prostost osebam, ki so bile aretirane iz političnih razlogov; odpraviti koncentracijska taborišča in ukiniti vsako obliko uporabe sile ter tako omogočiti prebivalstvu svobodno vrnitev v svoje pokrajine in opravljanje poklica».

Vprašanje: - Kako bo vplivala na sedanjí vojaški režim v Južnem Vietnamu odločitev Nixona o miniranju pristanišč Demokratične republike Vietnam, kako bodo vplivali zračnopomorski napadi na cestne in železniške zveze med Severom in Jugom?

Odgovor: - Treba se je spomniti, da je bil eden strateških ciljev ameriške vlade od nekdaj «odrezati» južnovietnamske ljudske sile od pomoči, ki bi prišla s Severa ali iz drugih dežel, medtem ko si ZDA prilasčajo pravico, da v Južni Vietnam uvažajo svoje orožje in ves vojaški material ter moštvo, ki se jim zdi potrebno za potek agresije. ZDA imajo poleg tega svoja oporišča v drugih jugovzhodnih azijskih deželah in jih uporabljajo za vojno v Vietnamu. Vendar do sedaj ta težnja ni uspela.

Nove Nixonove odločitve so skrajno resne, rušijo suverenost in varnost Demokratične republike Vietnam, kršijo mednarodne zakone o svobodni plovbi in nesramno izzivajo vse narode sveta. Nova eskalacija povzroča upravičene dvome o prenehanju vojnih dejanj proti Demokratični republiki Vietnam. Postavitev min v pristaniščih in zračni ter pomorski napadi na Severni Vietnam so hudi zločini. Toda Nixon se ne bo nikoli mogel izmuzniti tam, koder je izpodletelo Johnsonu. Položaj v Vietnamu in Indokini se je v zadnjih letih znatno razvil in prid patriotičnih sil. Nobena spletkar, niti vojna dejanja ne bodo preprečile vietnamskemu ljudstvu, da ne bi nadaljevalo svoj osvobodilni boj do končne zmage.

PRISPEVKI ZA «DELO»

Avgust Colja, Sesljan, 1.000 lir.

Josip Starc, 1.000 lir.

Iskrena hvala!

Georgi Dimitrov

(Nadaljevanje s 5. strani)

se je z najbolj ceneno socialno demagogijo polasčal zavesti in volje srednjega sloja, drobnih proizvajalcev v mestih in na podeželju, pa tudi precejšnjega števila delavcev.

Na kongresu je bil Georgi Dimitrov izvoljen za generalnega sekretarja Komunistične internacionale, v katere delo je vnesel veliko novih prijemov in medod.

Po razpustu Kominterne spomladi 1943 je Georgi Dimitrov prevzel vodstvo oddelka mednarodne informacije pri CK Vse-zvezne KP (boljševikov), ki je med drugim vzdrževal zveze in koordiniral delo s predstavniki drugih komunističnih partij pri osrednjem vodstvu sovjetske partije. Na tem mestu je ostal do novembra 1945, ko se je vrnil v Bolgarijo, kjer je naslednje leto postal tudi predsednik njene vlade, bil in ostal pobudnik daljnosežnih revolucionarnih izprememb v družbeni strukturi te dežele.

Georgi Dimitrov je umrl 2. julija 1949 izčrpan od hudih naporov, bojov in preizkušenj. Ostal je do kraja zvest Leninovi zamisli o socialističnem internacionalizmu, o svobodi in enakopravnosti narodov, o delavskem razredu kot vodilni sili v boju delovnih množic za socializem.

(Gornji sestavek je napisal prof. Boris Zihel in je bil objavljen v ljubljanskem Delu prav na 90. rojstni dan Georgija Dimitrova. Sestavek smo zaradi pomanjkanja prostora morali nekoliko skrajšati).

Tridesetletnica zloglasnega procesa proti partizanom

Te dni mineva trideset let od tretjega po obsegu največjega procesa pred fašističnim posebnim sodiščem »za zaščito države« in prvega procesa proti slovenskim partizanskim borce. Proces je bil v Rimu.

Na smrt so bili obsojeni: Franc Vičič, Ivan Čekala, Jože Hreščak, Pavel Rust, Franc Srebot, Leopold Frank, Karlo Kaluža, Anton Bele in Viljem Dolgan. Vsi so bili ustreljeni v Forte Braveta pri Rimu dne 26. junija 1942 ob 6. uri zjutraj in so pokopani na pokopališču Verano v Rimu.

V odsotnosti so bili obsojeni na smrt tudi naslednji partizanski borci: Karlo Maslo, Franc Maslo, Anton Ferjančič, Aleš Sorta, Janko Premrl in Peter Žorž.

Na istem procesu so sedem obtožencev obsodili na trideset let ječe. Med temi sta bilo tudi dva mladoletna fanta.

Vičič, Čekada, Hreščak, Rust, Srebot, Frank, Kaluža, Bele in Dolgan so bili zajeti med hudimi boji, na področju Nanosa 18. aprila 1942.

Iz nekega policijskega poročila takratnemu tržaškemu prefektu je razvidno, da je v bojih proti približno tidesetim partizanom sodelovalo okrog 1800 mož fašistične vojske.

Gostovanje Boljunčanov v Bilčovsu na Koroškem

Člani prosvetnega društva iz Boljunca na izletu na Koroškem.

Prosvetno društvo »France Prešeren« iz Boljunca je pred kratkim navezalo stike s prosvetnim društvom »Bilka« v Bilčovsu na Koroškem. Prvi rezultat teh stikov je bil celovečerni pevski in glasbeni spored, ki so ga izvedli Boljunčani prejšnjo soboto zvečer v Bilčovsu.

Spored je zelo ugajal tamkajšnjemu občinstvu. To so pjočili tudi aplavzi in zahteve po ponovitvi pesmi.

Boljunčani so se na svoje gostovanje na Koroškem dobro pripravili. Trud pevcev, tamburašev, in seveda zborovodje Draga Žerjale, je dosegel svoj namen: raven zbora se je zadovoljivo dvignila.

Na prireditvi v Bilčovsu je spregovoril Vojko Slavec, predsednik društva Prešeren. Potem, ko je poslušalce seznanil z razmerami, v katerih živi in deluje prosvetno društvo, je povabil koroške rojake, naj obiščejo Boljunec.

Na prireditvi sta spregovorila tudi predsednik prosvetnega društva iz Bilčovsa Rupert Reichman in Mirko Kapelj, tajnik SPZ iz Trsta.

V spomin na to srečanje so Boljunčani podarili rojakom v Bilčovsu krasno sliko — motiv iz Biljunca — ki jo je izdelal domačin Stanko Žerjal.

Boljunčani so ob priliki svojega gostovanja v Bilčovsu organizirali tudi izlet po raznih krajih Koroške. Med drugim so obiskali Celovec, Gosposvet-sko polje in nekatere kraje ob Vrbskem jezeru. Izleta se je udeležilo nad sto članov in prijateljev društva Prešeren.

Ob zaključku tečaja slovenščine v Špetru

Beneška Slovenija se osvešča

V Špetru Slovenov (v Benečiji) se je sredi junija končal tečaj slovenščine, ki ga je v sodelovanju s špetersko občino priredilo kulturno društvo »Ivan Trinko«. Tečaj, h kateremu se je prijavilo okrog 50 slušateljev, je do konca z uspehom obiskovalo kakih 30 Benečanov, večinoma mladih izobražencev, kar je vsekakor uspeh, če upoštevamo, da je pri takih prostovoljnih tečajih polovični osip povsem normalno dejstvo.

Seveda moramo tečaj ocenjevati v sklopu vseh socialnih in narodnostnih premikov, ki jih v zadnjem času opazamo v Beneški Sloveniji. Samo v tej luči lahko razumemo, zakaj je špeterska občina stopila v sodelovanje z društvom »Ivan Trinko«. Ni slučaj, da se je to zgodilo dober mesec pred volitvami, iz katerih je KD kljub vsemu izšla kot poraženec, saj prav zadnje volitve pomenijo začetek konca demokratskega monopola nad Benečijo. Vrsta samorastnih pobud, na čelu katerih stojijo skoraj praviloma mladi ljudje, takojšnje reagiranje na diskriminacije kakršnegakoli značaja (spomnimo se akcije ob zaprtju opekarne v Čemurju), skupno nastopanje sicer idejno različnih skupin, do katerega prihaja vsakokrat, ko gre za obrambo resničnih interesov prebivalstva, vse to jasno kaže, da so minili časi, ko je beneški Slovenec pasivno sprejemal vse, kar so na njegov

račun sklepali drugi. Jasno je, da je ob teh zgovornih dejstvih KD morala spremeniti tudi v Benečiji svojo politiko, čeprav še naprej podpira vsakršno akcijo, ki naj zavira naravni razvoj mladega gibanja med Benečani. Tako se letos spet na veliko pripravljajo alpski prazniki v vseh večjih vaseh, ponekod so jih tudi že imeli. Kdor se spominja lanskega alpskega praznika v Klodiču, ko so naglali z odra zbor »Rečan«, dobro ve, kakšen pomen in namen imajo ti prazniki. Poleg tega masovnega pritiska pa ne gre zanemarjati še vseh skorajda nevidnih, a zato toliko bolj prodornih pritiskov na posameznika, katerih cilj je gospodarsko onemogočiti najaktivnejše ljudi in jih po možnosti prisiliti v emigracijo.

Na zunaj pa se KD hoče pokazati kar se da prijateljska do domačega prebivalstva. Na gospodarskem področju je pesek v oči tovarnica, ki jo gradijo Pri mostu (Ponte San Quirino), kar se narodnostnih pravic tiče pa obljuba, da bodo s prihodnjim šolskim letom ponekod uvedli šolo »full time«, ki naj bi v popoldanskih urah nudila učencem in dijakom pouk tujih jezikov in tudi slovenščine.

Politika drobtinic, torej, vendar tudi ta jasno kaže, da so premiki v Beneški Sloveniji tolišni, da so jih morali vzeti na znanje celo tisti, ki so jih vedno podcenjevali in (tudi hudo) ovirali.

Obisk bivših borcev v Italiji

Pred kratkim je bila na enotedenskem obisku v Italiji delegacija bivših jugoslovanskih borcev, ki so bili med vojno v sklopu odporniških edinic v Italiji. O tem srečanju je agencija TANJUG objavila naslednje sporočilo:

Skupen boj proti fašizmu povezuje nekdanje italijanske in jugoslovanske borce v prizadevanjih za mir in da se ne bi ponovilo eno od najbolj mračnih obdobjev zgodovine. Enotedensko srečanje med borci bataljona »Tito« in brigade »Gramsci« je potekalo ob obujanju spominov. Jugoslovanske udeležence italijanskega odporniškega gibanja so pristrčno sprejeli predstavniki občinskih in pokrajinskih oblasti, borčevskih organizacij in političnih strank, Jugoslovani pa so položili vence na spomenike in grobove padlih tovarišev.

Velik praznik v Gropadi-Padričah

Pojmenovanje šole po Kajuhu

Slovenska osnovna šola za Gropado in Padriče je poimenovana po partizanskem pesniku Karlu Destovniku - Kajuhu. Dolgoletno pričakovanje zavednih vaščanov je uresničeno. V nedeljo, 25. t.m. je bil v obeh vaseh velik praznik, katerega so proslavljali vsi domačini in z njimi številni rojaki, ki so se udeležili te izredno pomembne svečanosti. Še dolgo bodo pomnili besede in pesmi, ki so bile podane občuteno, sproščeno, brez najmanjše sence uradne togosti. Posebno veličastna sta bila nastopa mladih in starih pevcev ter zborna recitacija. Z lahkoto zapišemo, da takega praznika Gropada in Padriče še nista doživela. In še to lahko zapišemo: vaščani obeh vasi so še enkrat izpričali zvestobo idealom svojih. Čas in prostor nam, žal, ne dopuščata, da bi objavili širši zapis, vendar pa ne ne moremo mimo, ne da bi tudi v našem glasilu izrazili iskreno priznanje in pohvalo vsem, ki so se trudili za uspeh tako pomembne manifestacije.

Pojmenovanje šole odpira novo poglavje v življenju teh dveh vasic. Trdoživost preprostega človeka, ki so ga v šestdesetih letih, odkar je bilo šolsko poslopje dograjeno, prekalile premnoge izkušnje, ga prepojile zmagovite ideje narodnoosvobodilne borbe in vedno na novo oplajali zavzetost in skrb za narodovo usodo, se bo s tem formalnim a pomembnim dejanjem poimenovanja šole razrasla v še trdnjejšo zavest, da nismo trhle bilke, ki po toči ovne, da nismo le številke, da smo ljudje, kot je sam Kajuh sijajno izpovedal.

Gropajci in Padričarji so res najslovesnejši način praznovali svoj praznik. Bogati kulturni program, ki so ga pripravili, veliko število osebnosti, ki so jih povabili na slovesnost in priložno tudi stroški, ki jih zahteva taka prireditev, predvsem pa razkošni pesnikov doprinski kip na vrtu šole, vse to dokazuje, s kakšno resnostjo so se lotili dela. Sicer pa bi težko bilo drugače. Kajti Kajuh pomeni tem ljudem

nekaj več kot samo pesnik, ki je obogatil slovensko kulturo. Pomeni jim največ predvsem kot borec, ki je kot mnogi njihovi moške in fantje žrtvoval svoje življenje za boljšo in pravičnejšo bodočnost našega naroda.

Kdo bi torej verneje tolmačil občutke teh ljudi in kdo bi vestneje kazal pot bodočim generacijam, če ne Karel Destovnik - Kajuh, ki si je sam izklesal v večnost napis: «Lepo je, veš, mama, lepo je živeti, toda, za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti!».

Tečaj v Dijaškem domu

Slovenski dijaški dom Trstu (Ulica Ginnastica 72 - telef. 793-167) prireja od 31. julija do 31. avgusta tečaj za popravne izpite za dijake nižjih in višjih srednjih šol. Vpisovanje in informacije vsak dan dopoldan in od 17. do 19. ure do vključno 30. junija.

Nekaj vprašanj

Iz pisma bonomijanske Coldiretti slovenski Kmečki zvezi: «...se izognemo vsaki demagogiji, pritisku in grožnjam, ki imajo izrazit fašistični značaj».

PRVA UGOTOVITEV: nekdo si upa trditi, ali vsaj namiguje, da so med slovenskimi kmeti na Tržaškem tudi fašisti? Gospoda, se komu blede?

DRUGA UGOTOVITEV: O čigavih metodah govorimo? Bonomijanska Coldiretti ima v Italiji, in tudi pri nas zgodovinske izkušnje. Zato smo iz kupa dokumentov izbrali dva.

PRVI PRIMER: V Slovenski Benečiji deluje bonomijanska Coldiretti kot izrazita organizacija desnice, katere namen je dvojen: ustrahovati slovenske kmete, če se za take priznavajo, nasprotno pa nagraditi (s podporami, boljšo oskrbo itd.) tiste, ki bi se izrekli proti Slovincem, čeprav so slovenske krvi. Za te svoje zgodovinske usluge prejemajo sekcije bonomijanske Coldiretti v Beneški Sloveniji posebno nagrado: finansiranje iz «sklada za obrambo italijanstva vzhodnih meja» (Fondo confini). V zbirki imamo, med drugimi, potrdilo za 183 tisoč lir letne podpore za sekcijo bonomijanske organizacije v vasi, ki ima vsega 150 - 200 prebivalcev. Čestitamo!

DRUGI PRIMER: Na Goldonijevem trgu so se zbrali, pod predsedstvom Bonomijevega vazala posl. Armanija (KD, seveda), člani Coldiretti iz treh beneških dežel Spremljale so jih škvadre mišičastih mladeničev z zelenim trakom na roki. Te škvadre so se izkazale pri lovu na Slovence, predvsem člane Kmečke zveze, ki so — nič hudega sluteč — delili letake, na katerih je bilo napisano v našem in njihovem jeziku: «Slovenski kmetje pozdravljajo...» Enega člana predsedstva Kmečke zveze so fizično pretepli, drugemu pa, ki dela v patronatu INAC, se je le po naključju posrečilo odnesti celo glavo domov. Kaj je zelene Bonomijeve škvadraste zbolela slovenščina na letakih?

Zato bom postavil nekaj vprašanj dr. Legiši in drugim novopečenim kmečkim «voditeljem» Coldiretti: ali res misli dr. Legiša, skupaj s «prof.» Antkom Terčonom, da bo spremenil značaj Bonomijeve organizacije? Mu ni nihče povedal, da nista mogla Bonomija spraviti z mesta, na katerem je že 25 let, ne tajnik KD, niti papež?

ZAKLJUČEK: slovenski kmetje nočejo, da bi jih kdorkoli spet pretepal, kot pred nekaj meseci na Goldonijevem trgu. Zato bodo glasovali za svoje kandidate, iz vrst Kmečke zveze, dr. Legišo, Mezgeca in druge iz Coldiretti pa pustili doma. Saj ne bo škode. Nasprotno bo komu lahko le uspelo, z božjo pomočjo, da pride na boljše življenje, ali, kot pravi Sv. Pismo, v RAI.

Črt

PS: Naš list ima pogosto tiskovne napake. Zato cenjene bralce opozarjam, da zadnja beseda mojega sestavka ni zgrešena.

Poslanec Škerk
zahteva ureditev položaja
slovenskih šolnikov

Poslanec Albin Škerk je dne 21. t.m. poslal prosvetnemu ministru pismo, v katerem ga vprašuje zakaj slovenskim šolnikom, ki imajo habilitacijo in so na osnovi ministrskega odloka z dne 21.3.1971. zaprosili za stalnost, te stalnosti ne priznajo. V pismu naš poslanec poziva ministra naj sprejme ustrezne ukrepe ter pri tem upošteva, da zavlačevanje ureditve položaja škoduje slovenskim šolnikom in šoli.

Posvet
prosvetnih društev
v Gorici

V sredo zvečer je bil v Gorici redni posvet prosvetnih društev, ki so včlanjena v SPZ. Posveta so se udeležili predstavniki naslednjih prosvetnih društev: «Oton Župančič» iz Štandreža, «Jezero» iz Doberdoba, «Kras» iz Dola-Poljan, «Danica» z Vrha in «Briški grič» iz Števerjana. Številna udeležba in pa plodna razprava, v kateri so sodelovali predstavniki vseh društev, je pokazala živo zanimanje za kulturno-prosvetno problematiko.

Ker je bil ta posvet zadnji v letošnji sezoni so na njem podali tudi občutke o celotnem delovanju. Z zadovoljstvom je bilo ugotovljeno, da so številne pobude društev rodile pozitivne sadove, izrečne pa so bile tudi nekatere kritike. Ugotovljeno je bilo, da je zlasti pobuda za gledališki obonma imela lep uspeh. Prav tako uspešna je bila akcija, ki so jo nekatera društva vodila na področju slovenskega šolstva.

Na posvetu so počastili tudi spomin pred kratkim preminulega prof. Andreja Budala, pisatelja in bivšega predsednika SPZ. V Štandrežu so po prof. Budalu poimenovali kulturni dom. O tem je na posvetu govoril predsednik tamkajšnjega prosvetnega društva.

DELO

glasilo KPI za slovensko
narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Uredništvo in uprava:
Trst — Ul. Capitolina 3
Dopisništvo v Gorici:
Ul. Locchi 2
Letna naročnina 1.000 lir
Poštni tekoči račun:
Trst 11/7000
Tisk: Tip. Riva - Trst
Ulica Torrebianca, 12